

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการพัฒนามนุษย์ สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นโครงสร้างหลักของการพัฒนาประเทศชาติ เพื่อให้มนุษย์กับสังคมได้รับการพัฒนาไปสู่คุณภาพตามเป้าหมาย การศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดทั้งนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการบริหารจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของบุคคลและสังคมในยุคไร้พรมแดน (อำรุง จันทวานิช. 2542 : 5) การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิต การจัดการศึกษาที่ดีย่อมนำไปสู่การพัฒนาคนของชาติ ให้มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2543 : 97) การศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะนำคนไทยชาติไทยไปสู่การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล (วิชัย ตันศิริ. 2543 : 13)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิทางด้านการศึกษาและการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในมาตรา 43 ที่ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน มาตรา 81 ระบุว่ารัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรม ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการ ต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศพัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 10 – 16)

และพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 8 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 กล่าวไว้ว่า การจัดระบบและโครงสร้างการจัดการศึกษา ให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา มาตรา 24 กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 24 - 42)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารและจัดการศึกษา มุ่งที่จะให้องค์กรทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะถ้าหากยังมีการจัดการศึกษาที่รวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางดังกล่าว จะทำให้การบริหารจัดการและการพัฒนาการศึกษาให้กว้างขวางและทั่วถึง ต้องใช้ระบบบริหารแบบกระจายอำนาจ และจัดสรรความรับผิดชอบ การจัดการศึกษาด้วยการระดมสรรพกำลังของประชาชน เอกชน องค์กรเอกชนและชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ได้กำหนดให้มีการบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรา 37 กำหนดให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ โดยให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา.และมาตรา 38 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมกิจกรรมของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 21 - 23)

การบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งมีสาระสำคัญกำหนดไว้ว่าให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อยเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน

ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา จำนวนไม่เกินองค์ประกอบละสองคน และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินสี่คนให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี ของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากร ภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ส่งเสริมด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร และปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย จากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น จากกฎหมายดังกล่าวจะเห็นว่าต้องการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งมีขอบข่ายงานทั้ง 6 ด้านอันได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานการเงินบัญชีและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 21 - 23)

งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ สนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ดังที่ กิติมา ปรีดีดิถิก กล่าวว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความจำเป็นเพราะโรงเรียนเป็นแหล่งเลือกสรรคนให้ชุมชน โรงเรียนเป็นแหล่งศาสตร์สาขาหนึ่ง เป็นแหล่งปลูกฝังและกำหนดวัฒนธรรมของชาติไปสู่อนุชนรุ่นหลัง จึงจำเป็นที่จะต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สังคมต้องการ เป็นศูนย์รวมของชุมชนและเป็นสมบัติของส่วนรวมในชุมชนมีอาคารสถานที่และบริเวณ

เพียงพอที่จะให้บริการแก่ชุมชนได้ (กิติมา ปรีดีดิถก. 2529 : 350) สอดคล้องกับ พนิจดา วีระชาติ ที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นการเสริมสร้าง พันธภาพอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้โรงเรียนรู้จักชุมชนดีขึ้นในแง่ที่สามารถ ค้นหาและใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาในเวลาเดียวกันให้ชุมชน มีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียนและสุดยอดของการสร้างความสัมพันธ์ก็คือ ทำให้ชุมชนรู้สึก ว่าโรงเรียนเป็นสมบัติของพวกเขา ผู้คนในชุมชนจะช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินของโรงเรียน ตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่าง ๆ (พนิจดา วีระชาติ. 2542 : 51) และดังที่ วีรนุช ปิณฑวณิช ที่กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ในการวางแผน และ ระดมทรัพยากรในทุก ๆ ด้าน เข้ามาพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ทั้งยังเป็นศูนย์กลางระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษาตามหน้าที่ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียน กับชุมชน จึงถือได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (วีรนุช ปิณฑวณิช. 2544 : 17)

สภาพความเป็นจริงงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ทั้งในส่วนของโรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติงานนี้อย่างจริงจังเป็นเหตุให้ โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควร (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 4) รวมทั้งฝ่ายคณะกรรมการสถานศึกษาเองยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง เท่าที่ควร และอาจจะมีภารกิจของตนเองอยู่แล้ว จึงมีเวลาไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ แต่งตั้ง (ปราโมทย์ กิ่งแก้ว. 2544 : 3) และจากผลงานการวิจัยหลายฉบับเกี่ยวกับการ ดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเนื่องมาจากระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการทั้งสองช่วงเวลา พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษากลายเป็นกลุ่มบุคคลที่ โรงเรียนขอบริจาคทรัพย์สินของอยู่เป็นประจำหากคณะกรรมการไม่มีเงินบริจาคก็ต้องจัดหา มาด้วยวิธีการอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดงานบุญเพื่อขอบริจาคจากชาวบ้าน (วีรนุช ปิณฑวณิช. 2544 : 20) ซึ่งจากมูลเหตุดังกล่าว จะส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการระดมทรัพยากร จากท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ เป็นการสร้าง ภาพลักษณ์ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่ผิดไปจากระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งเป็นการสร้างเจตคติที่ไม่ดีของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อการบริหารงานและ การจัดการด้านการศึกษาของโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จัดเป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กับประชากรในวัยเรียนในเขตพื้นที่ ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ดูแลรับผิดชอบสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ 6 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอเขาวง อำเภอสมเด็จ อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอนามน อำเภอกำม่วง และกิ่งอำเภอนาคู มีโรงเรียนในสังกัด 236 โรงเรียน ข้าราชการครูจำนวน 3,467 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,520 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. 2546 : 11)

ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดดังกล่าว มีหน้าที่ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในความรับผิดชอบ จึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทและปัญหาในการจัดการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปี 2546 ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป ได้ใช้แนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผน ปรับปรุง พัฒนาหรือแก้ไขปัญหาการบริหารงานโรงเรียนด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการบริหารสถานศึกษาโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามสถานภาพ และขนาดโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหาร ครูและประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการดำเนินงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการดำเนินงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั้ง 6 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 ค : 111 - 114) ดังนี้

1. การให้บริการชุมชน
2. การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน
3. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
4. งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษา
5. การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมและมูลนิธิ
6. การประชาสัมพันธ์

และเปรียบเทียบการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพต่างกันและมีขนาดโรงเรียนต่างกันคือขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งกำหนดโดยเกณฑ์ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 (ปรับปรุง 2546)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จาก 236 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,520 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 249 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครู
- 3) ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.2 ขนาดโรงเรียน

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน

ทั้ง 6 ด้าน

3.2.1 การให้บริการชุมชน

3.2.2 การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน

3.2.3 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

3.2.4 งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษา

3.2.5 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมและมูลนิธิ

3.2.6 การประชาสัมพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทบาท หมายถึง การแสดงออกหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่ตนเองมีอยู่ ทั้งที่เป็นสถานภาพที่ติดตัวมาและสถานภาพที่ได้รับมอบหมายทางสังคมที่ตนเองดำรงอยู่

2. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนแสดงบทบาทและลักษณะความสัมพันธ์ 2 ทาง คือ โรงเรียนและชุมชน มีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับการรับความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือ การประชาสัมพันธ์งานโรงเรียน การให้บริการชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมของโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่น 6 ด้าน คือ

2.1 การให้บริการชุมชน หมายถึง การวางแผนในการทำงานด้านการให้บริการชุมชน การกำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติงาน รวมถึงการให้บริการด้านความรู้ใหม่ ๆ ให้บริการด้านวิชาการ การให้บริการด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์หรืออุปกรณ์ การให้บริการฝึกอบรมวิชาชีพ การให้บริการด้านกีฬา การจัดเก็บข้อมูลในการให้บริการชุมชน การจัดผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพที่ชุมชนต้องการ การจัดบริการนันทนาการและวิทยากร การบริการเผยแพร่ข่าวสารและการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย

2.2 การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาส การเชิญชวน หรือการหาวิธีการให้บุคคลในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การได้รับการสนับสนุน จากชุมชนหรือหน่วยงานอื่นทั้งในด้านการเงิน แรงงาน ความร่วมมือ ในด้านการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรม การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนโรงเรียน การเชิญบุคคลภายนอกมาเป็นวิทยากรในกิจกรรมการเรียนการสอน การสนับสนุนด้านวิชาการ วิทยากรท้องถิ่นหรือผู้นำในชุมชนสถานประกอบการ

2.3 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การศึกษาข้อมูลชุมชน และการวางแผนการทำงาน การดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น การได้รับความร่วมมือจากชุมชน การวางแผนในการใช้ทรัพยากรในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เช่น เป็นศูนย์กลางในการจัดการประชุม ร่วมมือกับชุมชน บุคคล และหน่วยงานอื่นจัดหาทุนการศึกษา ร่วมมือกับวัดจัดกิจกรรมพัฒนาจิต ปฏิบัติงานด้านสุขภาพร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เชิญบุคคลในชุมชนและหน่วยงานอื่นร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรณรงค์ป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียน

2.4 งานคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง งานที่โรงเรียนต้องดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียน พ.ศ. 2539 เช่น ให้คณะกรรมการโรงเรียนเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนแม่บท และให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการ แผนพัฒนาโรงเรียน จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง และเสนอรายงานการประชุมต่อหัวหน้าการประชุมทุกครั้งที่จัดการประชุม

2.5 การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ หมายถึง การแสวงหาแนวทางและความร่วมมือจากชุมชน ในการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนให้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองนักเรียน จัดบุคลากรเข้าร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ และวางแผนในการดำเนินงานร่วมกัน จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างศิษย์เก่า ชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดจนกลุ่มบุคคลอื่น ๆ กำหนดวัตถุประสงค์ และวางระเบียบแบบแผนการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิให้ชัดเจน

2.6 การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ หอกระจายข่าว ประชุมคณะกรรมการโรงเรียน พบปะเยี่ยมเยียนผู้ปกครองในเขตบริการ เพื่อชี้แจงนโยบายและการดำเนินการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ โดยครูฝ่ายประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนที่ได้รับแต่งตั้ง

3. การดำเนินงาน หมายถึง การวางแผน การบริหาร การจัดการ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานและบรรดาศิษย์ที่วางไว้

4. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ อำเภอสมเด็จ อำเภอเขาวง อำเภอคำม่วง อำเภอนามน อำเภอห้วยผึ้ง และกิ่งอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา

6. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษา

7. ขนาดโรงเรียน หมายถึง ขนาดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แบ่งตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 34) เป็น 2 ขนาด คือ

- 7.1 ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน
- 7.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป
8. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
9. ครู หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ให้ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในเขตพื้นที่กาฬสินธุ์ เขต 3 และเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาแนวทางในการปฏิบัติงาน และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดผลดีต่อเยาวชนของชาติต่อไป